

[Obsah čísla](#)

Sága rodu Karausů (od pramáti rodu až po 14. generaci)

Motto

Vytrvalost minulosti je jedno z těch tragikomických požehnání, jež každý nový věk popírá, když s pyšnou sebejistotou vstupuje na jeviště a hlásá, že je dokonale nový. Ale tolik novosti žádný věk nepřináší.

John Galsworthy

Také tento rod putoval časem, jako my všichni. Někdy je to putování zajímavé, jindy jednotvárné. Vždy však podléhá zákonům času. V kročení do historie, zejména vzdálenější generace, je velmi často obtížné. Znamená hledat v kronikách, před kronikami v berních rulách. Je to mravenčí, někdy přímo detektivní práce. Je také velmi často smutná. A většinou dosti nákladná. Nesepisuji bájná vyprávění předků, jako kdysi kronikář Kosmas, ale písemnou formou zachycuji životní osudy předků, především z kronik. Životní putování našich předků bylo přímo ovlivněno významnými událostmi doby.

Evžen Karaus na třičtvrtě století staré fotografii.

Putování časem rodu Korausů - Karausů (původně až do 19. století Korausové) začíná berní rulou libochovického panství někdy v období třicetileté války. Kolébka našeho rodu je ve středním Poohří. Přívětivý kraj dodnes. Ale bez hlubokých lesů rovněž dodnes. V době záznamu v berní ruli zuří třicetiletá válka, která hluboce zasáhla všechny lidi, zejména poddané. Ti ze svých chalup před válkou utíkali. Například v zápise z berní ruly z roku 1654, v rubrice chalupníci, je uvedena chalupa Korausova jako pustá. Pak se do ní Korausové vrátili, neboť předlouhá válka konečně skončila.

V poválečné době libochovická vrchnost (tehdy moravští Dietrichsteinové) zavedla do Libochovic a poddanských vsí povinnost vésti matriky. Týkala se také vesnice Levousy, odkud rod Korausů přímo pochází. Tam se též narodila pramáti našeho rodu. Kronika praví, že dne 10. října 1660 Jan Koraus a jeho žena Dorota přivítali na svět dceru pokřtěnou jménem Veronika. Považuji ji za příslušnici až druhé generace rodu Korausů (první generaci představují Jan Koraus a jeho žena Dorota, bez dalších údajů v berní ruli). Záznam o jejím narození je v libochovické kronice jako jeden z prvních. V době narození pramáti Veroniky bylo na korausovské chalupě psáno osm strichů louky (2,34 ha) a dvě krávy. Na rozsáhlou rodinu to nepostačovalo a bylo nutno i nad rámec robotních povinností pracovat na panském velkostatku od rána do večera.

V těchto velmi těžkých dobách po třicetileté válce, v dobách plných násilí a neklidu (krajem téměř nepřetržitě táhla vojska a hledala "chlebové vsi", kde bylo možno násilím získat potraviny), docházelo pravidelně při prvé zprávě o příchodu vojska nebo tlup marodérů a

zběhů k tomu, že poddaní ve vsích opustili své domovy a utíkali se svým majetkem a dětmi do lesů, což rovněž dosvědčují zápisy v berní ruce. Majitelé panství, respektive jejich drábové (v Libochovicích byl v 17. století pánem Jan Adam Nostic), se jim v útěku snažili zabránit. Zasáhlo to nejen první generaci rodu Korausů, ale svými dozvuky i generace další.

Pomalou se však situace zlepšovala. Tak například představitel třetí generace Šimon Koraus byl již rychtářem. Doba, ve které žil, je obecně známa jako josefínské období. V porovnání s předešlým obdobím to byl čas určité národní a zejména náboženské tolerance. A tehdy se sešli tři mužové na libochovickém panství knížete Gundakara Dietrichsteina. Jedním z nich byl představitel třetí generace rodu Korausů, rychtář obce Levousy. V hierarchii obce tedy ten nejvyšší, který se především stýkal s panskými úředníky, zastupoval poddané a stanovoval výši dávek pro panství. V té době tu žil Josef Purkyně, který pracoval na libochovickém zámku jako písař. Měl tři syny, z nichž nejstarší byl Jan Evangelista, pozdější největší český vědec v různých oborech biologie. Ke Korausovi a Purkynovi se řadil zámecký vrchní Ratzer. Dva panští úředníci a rychtář. Často se scházeli a diskutovali nad během josefínského světa a nad budoucností českého národa. Vždy měli ke čtení Krameriusovy C.K. vlastenecké noviny, které byly jejich biblí. Vrchní Ratzer si je předplatil.

Josefínská doba byla též dobou nekončících válek s Turky. A právě tehdy se český národ probouzel. Představitel třetí generace rodu Korausů rychtář Šimon byl při tom. Na libochovickém panství byl jedním z těch, kteří křísili český národ koncem 18. století. Zemřel na tehdejší dobu velmi stár, ve věku 70 let. Jeho bratranec Vít provozoval v té době jako jediný na řece Ohři převoznickou živnost. I jemu se již lépe dařilo. Druhá polovina 18. století byla nejenom pro obyvatele Poohří, ale pro celou českou zemi laskavější. Hrůzy třicetileté války byly zapomenuty. Mohlo se volněji vydechnout. Tehdy žila čtvrtá a pátá generace rodiny Korausů jako poddaní libochovické vrchnosti.

Šestá generace Korausů žije přibližně v letech 1780 až 1850. Vrátili se k rodné hroudě jako poddaní chalupníci (ti movitější domkáři).

19. století bylo převratné pro všechny tehdy žijící generace. Naskytly se nové možnosti, jak uživit rodinu. Rodnou hroudu jako první opustil Josef Koraus ze sedmé generace, vyučený kovář a podkovář. Dostal se ke dráze jako pomocník a také jím zůstal. Jeho syn Adolf ze sedmé generace byl jako železničář-strojvůdce na vyšším společenském stupni, zaměstnanec "pod penzí". Svoji životní družku Annu našel v severočeském městě Hroby (Klostergrab) v rodině železničáře - železničního strážného, ale Němce. Byla to moje babička.

Tak přichází na scénu osmá generace rodu. Babiččin otec Franz Schumann nejdříve pracoval jako horník, ale pak toto těžké povolání opustil a stal se zaměstnancem dráhy. Tam poznal svého budoucího zetě Adolfa Karause. Ne každý, kdo přišel pracovat na dráhu, byl schopen a také ochoten se podrobit řádům a předpisům rakouských státních drah. Již tehdy měly vypracovány služební postupy, jež se vyznačovaly mnoha vojenskými prvky. V první řadě se vyžadovala disciplína, dochvilnost a spolehlivost. Kdo to neuznával, byl okamžitě propuštěn. Pomalu ale jistě se z nových pracovníků stávali železničáři, kteří mohli postupovat výše. Spolehliví a dochvilní byli například i s rodinami usazováni v železničních strážních domcích, kde střežili plynulost a bezpečnost dopravy. Jak postupoval technický vývoj železniční dopravy, byl požadován růst odbornosti. Doplnková školení byla velmi častá. Z kladečů kolejí, topičů či pomocníků strojvůdce se stávali strojvůdci a vlakvedoucí. Moje babička Anna Schumannová, která měla šest dětí, se narodila v železničářském strážním domku v roce 1874. O jedenáct let později rovněž v železničářském strážním domku v Domoslavcích u Velkého Oseka přišla na svět také její pozdější přítelkyně Anna Vlčková. Postupem času vzniká železničářská tradice rodu Korausů, Schumannů, Vlčků a dalších. Děti z těchto rodin vyrůstaly v pravidelném rytmu projíždějících vlaků. Mnohokrát viděly své otce, jak stáli v předepsaném postoji s praporkem či lucernou v ruce, zdravili projíždějící vlak a kontrolovali, zda je vše v pořádku a je dodržován jízdní řád. Znalý jejich pochůzky po trati prováděné za každého počasí. Řád a pořádek se vtiskl do mysli (dnes bychom řekli do genů) těmto potomkům zemědělských rolníků a robotníků.

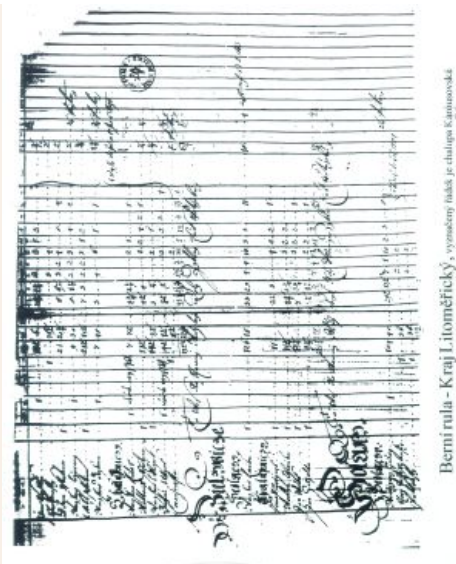
Dceru tratového strážného Vlčka Aničku nečekal běžný osud dívek z nemajetných rodin - brzká svatba a početná rodina. Její úděl předurčila bohatá teta Eva Šulcová. Byla v Praze hospodyní u bohaté dámy (von), která na ni pamatovala slušnou částkou v závěti. Tak mohla pomoci svému bratrovi a vzít jedno z jeho dětek do Prahy. Svě jmění Eva Šulcová investovala do vzdělání neteře a do jejího uvedení do společnosti. Anička opustila severní Čechy i své tamější přítelkyně a odstěhovala se k tetě do Prahy. Ta ji nechala zapsat do rodinné školy na Alšově nábřeží.

Někteří čtenáři jistě vědí, kdo byla Anna Vlčková. Pozdější první dáma státu, paní Hana Benešová, se na přání svého manžela dr. Eduarda Beneše nechala přejmenovat z Anny na Hanu.

Oproti Alici Masarykové, rozevlaté dceři TGM, která vedla Pražský hrad po smrti své matky, zavedla Hana Benešová na hradě řád a eleganci a na své bývalé přítelkyně nezapomněla. Moje babička vždy říkala: "Když byla Anna paní ministrovou, tak jsme se stýkaly často. Když byla hradní paní, tak pouze sporadicky, ještě by si myslela, že od ní něco chci."

Při návštěvách u Benešů jsem byl velmi často přítomen. Nejčastěji u Oličů na Královských Vinohradech, kde Benešovi bydleli v době, kdy dr. Eduard Beneš byl ministrem zahraničí. Z Vršovic, kde bydlela moje babička, to nebylo daleko. Po zvolení prezidentem v roce 1935 jsme byli s babičkou na Pražském hradě jen několikrát.

Ale vraťme se k Oličovům, kde se scházely tři Anny - hostitelka byla dcerou policejního prezidenta Oliče, druhá budoucí ženou prezidenta republiky a třetí důchodkyně po zaměstnanci drah. Být Čechem a ještě policejním ředitelem v Praze na sklonku Rakouska-Uherska bylo mimořádné. Pan Olič proslul svým odporem ke spolku Omladina, což jsem sám slyšel, ale držel jsem pusou, neboť policejní prezident je policejní prezident. Jen jsem poslouchal a stříhal ušima. Babička mě úmyslně vodila s sebou, abych se trochu otrlal a abych poznal lepší lidi. Vidím to před sebou jako dnes. Poslouchal jsem všechno daleko pečlivěji než kdejaký výklad ve škole. Anna Oličová byla dokonalá dáma, s Annou Vlčkovou-Benešovou studovaly na pařížské Sorbonně. Při schůzkách tří Ann na Vinohradech se mně, dorůstajícímu jinochovi, věnovaly komorná a tři služebné. Byly to mladé holky, které si dělaly ze mne legraci, ale to nevadilo. Podle toho, co se servírovalo, se mi zdá, že jsem byl stále při chuti. Jedna běžela k cukrářní na roh. Kup tam něco od čokolády, tady mladej má rád čokoládový dortíky.

Bernin rula - Kraj litoměřický, vyznačený název chalupy Karausovská

Bernin rula - kraj litoměřický (s vyznačením chalupy korausovské)

Co vlastně ty dvě Anny, Karausovou a Vlčkovou-Benešovou, k sobě poutalo? Snad společně prožité mládí, ač moje babička byla o jedenáct let starší. Někdy mně připadalo, že se moje babička chová k té dokonalé dámě v dokonalém oblečení jako starší sestra. Sama nosila šaty přiměřené svému stavu. Často jsem se divil, kde se to v té Anně Vlčkové vzalo, když se jako moje babička narodila v železničářském domku. Hana Benešová měla ráda pastelové barvy, Oličová si na sebe vzala to, co zrovna v Praze "běželo". Moje babička vždy dohlédla, abych byl správně oblečen včetně kravaty, kterou jsem srdečně nenáviděl - kravaty mne naučila nosit až moje manželka. Babička hovořovala o svých dětech (měla jich včetně mého otce šest) a spolu s Annou Oličovou rády naslouchaly Haně Benešové, když vzpomínala mimo jiné i na své zkušenosti z rakouských věznic (do září 1918 strávila jedenáct měsíců v internaci). A asi díky tvému tatínkovi tady ještě jsem - říkala Anně Oličové.

A moje babička? Vždy mně připadala jako poněkud hřmotnější chytrá Němka, která si vzala Čecha a stala se Češkou. Často jsem uvažoval, jak to, že se z Němky Anny Schumannové stala Češka, a navíc vlastenka. Kdo měl na ni rozhodující vliv? Jistě můj děda. A také české prostředí, zejména když později žila jako vdova po železničním strojmistrovi v Praze. Můj děda byl po svém pradědovi horlivý čtenář českých novin a časopisů. Z nich měl zvláště rád obrázkový týdeník Zlatá Praha. Dnes je málo znám. Bohužel jsem dostal od babičky jako dědictví po něm jen jeden ročník, desátý z roku 1893. Také jsem zdědil originál sborníku-katalogu Jubilejní výstavy zemské Království českého v Praze z roku 1891. A co četla moje babička? Milovala také Zlatou Prahu, vydávanou od roku 1883 známým nakladatelem Ottou. Tento český časopis vycházel černobíle na velkém formátu. Tiskl vše, od básní, románů, cestopisných článků, národopisných "podobizen až po významné české a světové osobnosti. Zveřejňoval kritiku z oboru krásného písemnictví, výtvarného umění, divadelnictví a hudby. Zlatá Praha nebyla na tehdejší dobu levná. Celoroční předplatné bylo osm zlatých, poštou za devět a padesát krejcarů.

O babičce jsme říkali: "Mutr se zlobí, neboť svá děcka dokázala řádně "zperovat". Nikdy nepomlouvala a nezavíedla, i když měla co. Když prezident Eduard Beneš 3. září 1948 zemřel, moje babička již nebyla naživu. Sám jsem byl na pohřbu. K první dámě druhého československého prezidenta jsem přišel jako tisíce jiných, abych jí vyslovil hlubokou soustrast. Ani nevím, zda mne poznala. Asi ne, mezi těmi tisíci kondolujícími.

Ale vraťme se k vnukovi paní Anny Karausové, do jeho mladých let. Za první republiky mohly vdovy po drážních úřednících na své volné jízdenky druhé třídy vzít někoho s sebou. A tak se jezdilo několikrát do roka. Nejvíce v letech 1934 až 38. Do Rakouska (především do Vídně), Německa (zejména do Drážďan) a do východní části republiky na Podkarpatskou Rus a také do Budapešti. Pro mladého chlapce to bylo něco báječného. Babička cestovala s paní Justovou, rovněž vdovou. Byly obě rády, že jim dělám doprovod, jelikož jsem nevypadal na to, že bych si nechal všechno líbit. Krom toho jsem nosil těm dvěma dámám zavazadla. Babička to komentovala slovy: "On je velkej, ono mu to nevadí, on má síly dost."

"Máš dobrou paměť, tak povídej, cos tam viděl, když jsem tě na tři dny pustil, říkal mi pak pan učitel Vyhnal z hostivařské měšťanky.

Tak jsem musel před celou třídou vyprávět, a chraň mě bůh, abych něco popletl či si něco vymýšlel. Vzpomínal jsem například na jízdy do Podkarpatské Rusi. Vždy na podzim - "o jeseni", eventuálně v pozdním jaru. Něco tak krásného, jako byla příroda tamní krajiny, již asi nevidím. I když jsem byl např. ve Švédsku či Španělsku, v Rumunsku - v Transylvánských Alpách, anebo ve Vídni. Před druhou světovou válkou tam bylo pro nás levně. Nehledě k tomu, že babička mluvila německy lépe než většina Vídeňáků. A pak tu byly Drážďany s Zwingrem. Co ale později neukradli vojáci, rozbombardovali Američané. Vím, jak vypadala drážďanská galerie před kobercovým náletem spojenců 14. 2. 1945. Rachot bombardování se nesl přes Krušné hory až do Čech.

**vzpomínky ing. Evžena Karause
z Kyjí zaznamenal Jaroslav Šmíd
repro: archiv autora
dokončení příště**